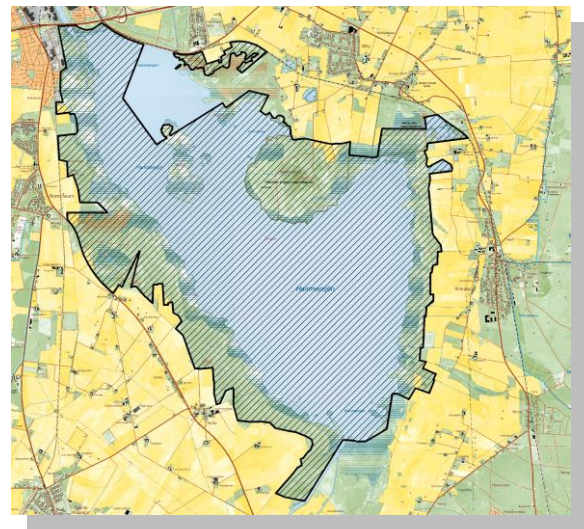

Bevarandeplan för Natura 2000-område Hammarsjöområdet SE0420145

Hammarsjön. Foto: Länsstyrelsen Skåne

Grunduppgifter om Hammarsjöområdet

Län: Skåne
Kommun: Kristianstad
Läge: omedelbart SO om Kristianstad
Markägare: staten, kommunen, privata
Areal: 2677,1 ha
Skyddsform: Delvis naturreservat
Bakgrund: SPA beslutat av Regeringen 1996-12.
Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länsstyrelsen i Skåne län 2016-12-16 resp 2016-12-30.
Reviderad: Förslag till bevarandeplan; 2016-12

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar. och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen. Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992. Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området. I bevarandeplanen redovisas gränser och fågelarter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig. I bevarandeplanen anses fullgod bevarandestatus vara densamma som gynnsam.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas.

Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan dessa planer har beslutats.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/n2000

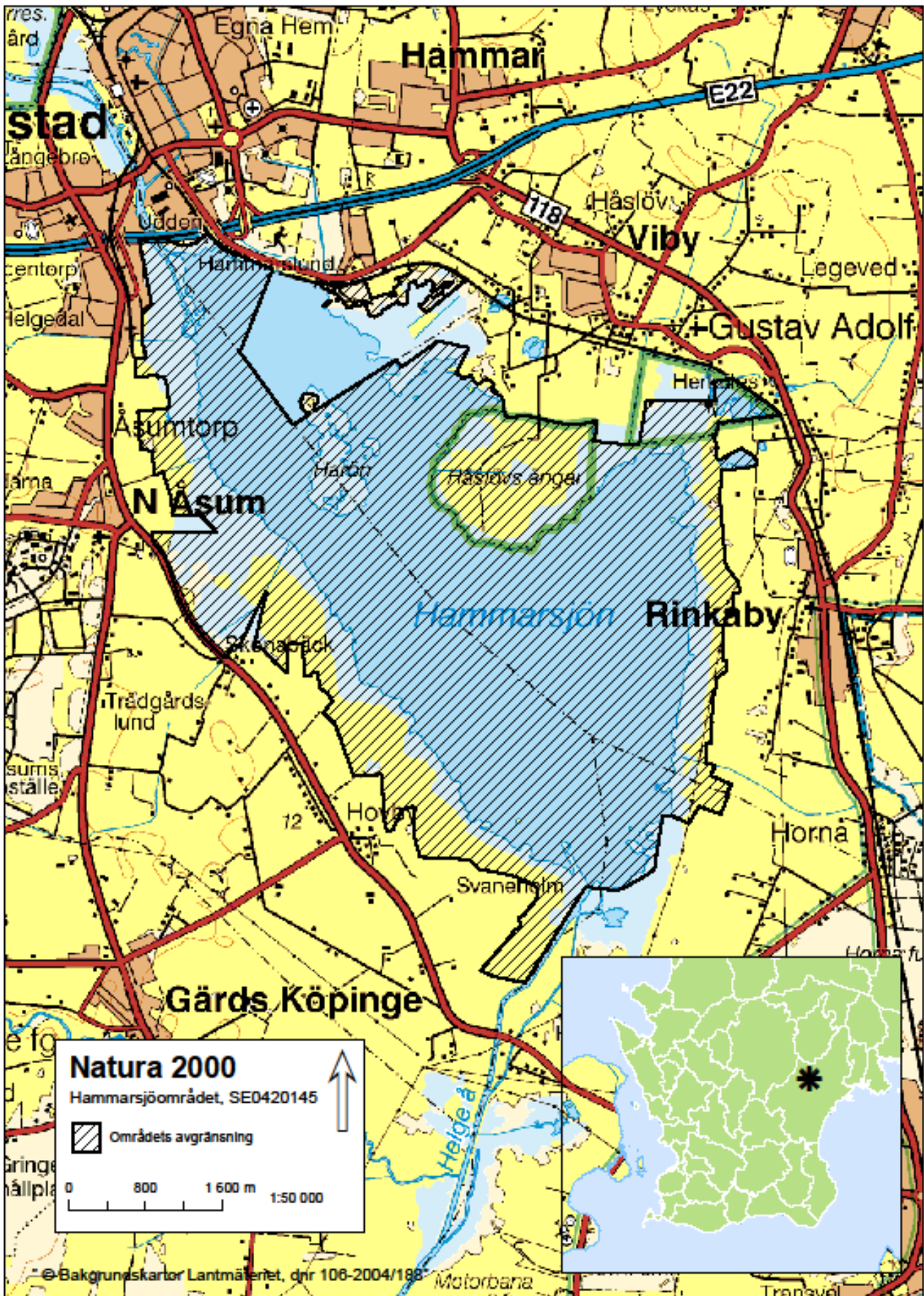
eller telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Innehållsförteckning

Översiktskarta	5
Områdesbeskrivning	6
Ingående arter enligt Natura 2000	8
Bevarandesyfte och bevarandemål	10
Prioriterade bevarandevärden:	10
Gemensamma bevarandemål	10
Gemensamma hot mot Natura 2000-arterna	11
Skydd och bevarandeåtgärder.....	12
Skydd och reglering	13
Prioriterade bevarandeåtgärder	13
Uppföljning.....	15
Arter enligt fågeldirektivet	16
Referenser	39

Översiktskarta

Områdesbeskrivning

Hammarsjöområdet SPA-område utgör den mellersta delen av våtmarksområdet längs Helgeån, utmed dess flacka lopp mellan Torsebro och havet.

Hammarsjön och den uppströms liggande Araslövssjön tillsammans med de f.d. sjöarna Ripa sjö och Yngsjö sjö i Helge ås huvudfåra bildades en gång i tiden som långsmala avsnörningar från en havsvik i Litorinahavet när detta drog sig tillbaka från det dåvarande kustområdet vid Torsebro. Idag ligger Hammarsjöns sjöyta obetydligt över havets nivå med sitt medelvattenstånd på endast 0,35 m.ö.h. Havspåverkan på sjövattnet från Hanöbuktens kustvatten sker regelbundet sommartid.

Området är framför allt viktigt för häckande och rastande våtmarksfåglar. Det gäller såväl större arter och artgrupper som svanar, gäss, änder och vadarfåglar, som småfåglar (tättingar) som i stora antal häckar och utnyttjar området för födosök under flyttningen. Strandskogarna och strandsnåren är viktiga födosöksmiljöer för flera arter häckande och övervintrande hackspettar. Slutligen är området ett viktigt födosöksområde hela året för många rovfågelarter.

Helge å har i Kristianstadsområdet, trots en omfattande utbyggnad av vattenkraft, en total årlig vattenstandsvariation på ca 1,4 m runt åns normalvattenstånd. Helgeån rinner genom Hammarsjön. Sjöarnas hydrologi resulterar därför i stora årliga översvämningar av deras strandpartier. Förr var denna variation ännu större och med en högre medelvattennivå än idag. Redan sommaren 1774 grävde drängarna i Yngsjö by igenom de vallar som styrde Helge ås vatten mot Åhus. Vårflödet 1775 bröt ny huvudfåra för Helge å och denna kom nu att mynna i Hanöbukten vid Gropahålet strax söder om Yngsjö. Samtidigt sänktes medelvattennivån för bl.a. Hammarsjön med 0,6-0,7 m på hela området från Torsebro till havet. Cirka 100 år senare byggdes Hammarlundsvallen i Hammarsjöns norra del och med hjälp av holländska ingenjörer tömdes dåvarande Nosabyviken för att ge staden Kristianstad plats att bre ut sig. På 1940-talet ansåg man sig behöva muddra en båtled från havet till Torsebro, ett arbete som bedrevs med statsmedel under krigsåren och som tog bort en tröskel söder om Hammarsjön som ytterligare kom att sänka Hammarsjöns vattenstånd med 0.3-0.35 m. Hammarsjön är därför sänkt med nästan en meter och har dessutom förlorat Nosabyviken.

Det sötvatten som rinner till sjön kommer i huvudsak från småländska höglandet med avrinning från granitberggrund och påverkat av markanvändning från skogs- och mellanbygd. Hammarsjöns sjöbäcken ligger emellertid inom kalkstensberggrund och i full jordbruksbygd på Kristianstadsslätten. Vattnet i Hammarsjön är därför av en mer näringsfattig karaktär än för motsvarande slättsjöar med hela sina avrinningsområden på sedimentära bergarter och i full jordbruksbygd. Sjövattnet är därför för området förhållandevis brunfärgat, saltfattigt, och måttligt näringsrikt. Syrestatus visar på en god och stabil pH-nivå. Till Hammarsjön rinner emellertid också ett starkt näringsrikt vatten från Vinnö å och från Kristianstads tätort med från omgivande jordbruksbygd. Låga vattenstånd i Hammarsjön sommartid

(-0,1 -- +0.2 m.ö.h.) resulterar årligen i havspåverkan från Hanöbukts kustvatten vilket kortvarigt leder till betydligt högre salthalt med höga koncentrationer av t.ex. klorid och natrium

Hammarsjön är till ytan en stor och mycket grund slättsjö med snabb omsättningstid på sitt sjövattnet. Sjön ligger i Helge åns nedre del, ca 5 km nedströms Araslövssjön och 12 km före det att ån mynnar i havet. Sjöytan är 18 km², medel- och maximumdjup är vid normalvattenstånd ca 1 respektive 2,6 m.

Hammarsjöns närområde har en lång tradition av mänsklig närvaro. Hammarsjöns västra strandområde härbärgerar speciellt många, kända fornminnesfynd. Bosättningar är kända redan från för 7 500 år sedan i dåtidens kustområde vid Torsebro. Längs Hammarsjöns tillflöde finns rester av Lillöborgens. Dessa fynd visar på vattendragets stora historiska betydelse som naturlig försvarslinje. Något som ytterligare understryks av att det här år 1026 stod ett omtalat slag i Helge å mellan den danske kungen Knut den store å ena sidan och svensken Anund Jacob och norrmannen, sedemera Olof den Helige å andra sidan. Historiskt sett har vattenområdet också haft mycket stor betydelse både som transportled för varor och människor men, också som en direkt källa för föda med sina fiskrika vatten och indirekt som en näringskälla för husdjurens vinterfoder. Historiska rester från energiuttag och kommunikationer som exempelvis kvarndammar och stenbroar har fått stor betydelse för dagens växt- och djurliv som vandringsbarriärer och som underlag för bostäder.

Hammarsjöns närområde är, trots dess närhet till Kristianstads tätort, delvis påfallande opåverkat av annat än en längre tids betetryck. Hammarsjöns strandängar har, som ett resultat av dessa översvämningar och betetryck, blivit mycket artrika. Interaktion mellan strandängar, buskpartier och en grund sjö med omväxlande tät vass- och flytbladsvegetation samt med öppna vattenytor resulterar i ridåmiljöer som är synnerligen attraktiva för rastande, övervintrande och häckande sjöfågelarter men också för artrika växt- och djursamhällen i övrigt.

Området omfattar den näringsrika, grunda och delvis igenväxta Hammarsjön med omkringliggande strandmarker, som utgörs av

- hävdade betes- och slätterängar,
- ohävdade högröts-, starr- och bladvassdominerade marker med omfattande inslag av videstrandsnår
- aldominerade strandskogar inom lågläntare partier
- omväxlande lundartade lövskogar och torrare betesmarker och slätterängar inom högläntare delar

Området präglas och karakteriseras av de naturligt och återkommande översvämningarna som regelbundet sätter strandängar och strandskogar under vatten.

Ingående arter enligt Natura 2000

Tabell 1. De fågelarter som ligger till grund för SPA-området Hammarsjöområdet. Arternas förekomstform anges liksom deras bevarandestatus. Bevarandestatus indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) eller icke fullgod. Bevarandestatusen anses "gynnsam" när: - uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, och - artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, samt - att det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.

kod	artnamn	vetenskapligt namn	förekomstform	Bevarandestatus	
				Fullgod	Icke-fullgod
A082	*Blå kärrhök	Circus cyaneus	Regelbunden rastare, max 10, övervintrare max 3	X	
A272	*Blåhake	Luscinia svecica	Rastare (bristfällig kunskap)		X
A081	*Brun kärrhök	Circus aeruginosus	Häckare ca 20 par	X	
A151	*Brushane	Philomachus pugnax	Häckare < 5 par Regelbunden rastare, upp till 30.		X
A154	*Dubbelbeckasin	Gallinago media	Regelbunden rastare, max 6		X
A094	*Fiskgjuse	Pandion haliaetus	Häckare 2 par, regelbunden rastare		X
A193	*Fisktärna	Sterna hirundo	Tillfällig häckare 1-2 par. Regelbunden rastare, max 10.		X
A042	*Fjällgås	Anser erythropus	Tillfällig men nästan årlig rastare		X
A166	*Grönbena	Tringa glareola	Regelbunden rastare, max 150		X
A307	*Höksångare	Sylvia nisoria	Rastare (bristfällig kunskap)		X
A222	*Jorduggla	Asio flammeus	Möjlig häckare. Rastare, enstaka ex (1-3 ex).		X
A122	*Kornknarr	Crex crex	Oregelbunden häckare, 2-3 par		X
A229	*Kungsfiskare	Alcedo atthis	Rastare och övervintrare. Häcker i intilliggande vattendrag, födosöker inom området.		X
A074	*Röd glada	Milvus milvus	Häckare 2-3 par samt	X	

			rastare		
A021	*Rördrom	<i>Botaurus stellaris</i>	Häckare 4-8 par		X
A068	*Salskrake	<i>Mergus albellus</i>	Regelbunden rastare och övervintrare, max 50		X
A190	*Skräntärna	<i>Sterna caspia</i>	Regelbunden rastare, samt på födosök under häckningstid, 3-5ex.		X
A119	*Småfläckig sumphöna	<i>Porzana porzana</i>	Oregelbunden rastare 1-3 individer		X
A236	*Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	Rastare, upp till 5 ex.		X
A098	*Stenfalk	<i>Falco columbarius</i>	Regelbunden rastare, max 3		X
A197	*Svarttärna	<i>Chlidonias niger</i>	Oregelbunden häckare. Upp till 20 par.		X
A466	*Sydlig kärrensäppa	<i>Calidris alpina schinzii</i>	Häckare, 1 par		X
A038	*Sångsvan	<i>Cygnus cygnus</i>	Tillfällig häckare 1 par, regelbunden rastare och övervintrare, max 200 (under 1970-80-talet max 1000)	X	
A338	*Törnskata	<i>Lanius collurio</i>	Häckare, 2-3 par. Rastare.		X
A031	*Vit stork	<i>Ciconia ciconia</i>	Återintroducerad (storkprojekt) 0-1 par		X

Övriga arter som utgjort grund för Natura 2000-utpekandet

A039	*Sädgås	<i>Anser fabalis</i>	Regelbunden rastare max 8500 och övervintrare, max 5000		X
A044	*Kanadagås	<i>Branta canadensis</i>	Regelbunden rastare max 7500 och övervintrare, max 3000		X
A240	Mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	Häckare, 0-1 par		X

* Arten är beslutad av Regeringen

Bevarandesyfte och bevarandemål

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Fågeldirektiv.

För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de fåglar som utgjort grund för utpekandet av området. Genom att ha gynnsamt tillstånd bidrar Natura 2000-området till att skapa eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

Prioriterade bevarandevärden:

Syftet med Natura 2000-området Hammarsjöområdet är att bevara den grunda eutrofa sjön, för den stora andel med häckande och rastande fågelarter som uppehåller sig i och omkring sjön:

blåhake, brun kärrhök, brushane, dubbelbeckasin, fiskgjuse, fisktärna, fjällgås, grönbena, höksångare, jorduggla, kornknarr, kungsfiskare, röd glada, rördrom, salskrake, skrântärna, småfläckig sumphöna, spillkråka, stenfalk, svarttärna, sydlig kärrsnäppa, sångsvan, törnskata och vit stork. Även sädgås och kanadagås finns. Varje art ska bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Gynnsam bevarandestatus innebär att arternas population ska vara säkrad på lång sikt och att deras naturliga utbredningsområden inte minskar. Arternas behov ska vara tillgodosedda i området vad gäller födotillgång och skydd. Vissa arter ska häcka i området.

Motivering:

Hammarsjön är en stor, grund eutrof sjö på kalkrik berggrund i nordöstra Skåne. På grund av att området ligger på så låg höjd och dess närhet till Östersjön händer det ofta att bräckt vatten går upp i Helgeån och kommer in i Hammarsjön. Sjön domineras av stora ruggar med säv och vass. Strändernas nivå blir översvämmad regelbundet vilket passar många arter av fåglar perfekt.

Fågellivet är mycket artrikt. Området utgör en bra lokal för fåglar som rödspov och sydlig kärrsnäppa som tidigare har haft sin bästa häckningslokal i Sverige här. Många gäss, änder, svanar och sothönor övervintrar i sjön. Sjön har också många akvatiska växter som t.ex. kransalger. Sjönajas har sin enda lokal i Sverige här.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Gemensamma bevarandemål

Målet är att de ingående arterna i fågeldirektivet ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska.

Arternas livsmiljöer med vassrika eutrofa slättsjöar, frodig vegetation nära vatten, öppna fuktängar, betade strandängar, våtmarker, fiskrika öppna sjöar med grässtränder, grunda vegetationsrika vatten, inslag av igenväxande och vegetationsrika miljöer, trädfria fuktiga ängsmarker, strandbrinkar eller rotvältor, omväxlande landskap med mosaik av öppna marker, skogar och sjöar, gammal bland- eller lövskog med gott om död ved och gamla träd, gamla spillkråkehål, holkar eller ihåliga stubbar, små öar med säv på vattnet, öppna stora fält med stubbåkrar med spillsäd eller andra rester samt betesmarker och brynmiljöer med blommande bärbuskar ska finnas kvar eller öka sin areal så att fåglarnas behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Se även bevarandemål som beskrivs under respektive art.

Gemensamma hot mot Natura 2000-arterna

De största riskerna för områdets Natura 2000-fågelarter är:

- försämrad eller upphörd hävd av områdets betes- och slåtterängar med igenväxning som följd.
- Törnskatans förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter och buskar.
- igenväxning av sjöytan på grund hög näringsstatus i vattnet eller tvärtom en minskning som det finns tendens till nu, möjligen förorsakad av grågåsbete, som kan orsaka sämre skydd för häckande fåglar, evertrebrater som utgör föda etc.
- försämrade förutsättningar för undervattensvegetation och evertrebrater på grund av vattenkvalitetspåverkan (humus, grumlighet, eutrofierande ämnen mm), förändrade vegetationsförhållanden, säven minskar alltmer i förekomst och utbredning mm.
- en upprensning av rännan genom sjön med stöd av gällande vattendom kan få negativa konsekvenser genom påskyndad igenväxning och uppgrundning och periodvis försämrad vattenomsättning
- etablering av vindkraftverk i anslutning till de delar av området som hyser hävdade strandängar. Kraftledningar.
- störning på grund av det rörliga friluftslivet (fiske, båtfarande, kanoting, vandring), Båtfarande, speciellt med grundgående båtar under rast- och övervintringsperioden kan innebära hot genom ökad störning. Om man inte genom olika styrningsmetoder kan hålla denna på en acceptabel nivå
- Bekämpningsmedel och miljögifter. Risk för giftexponering och oljeskador i hamnar

- Dikning och torrläggning. Dränering av våtmarker och fuktstråk har en starkt negativ inverkan på t.ex. kornknarren, liksom annat som minskat den mosaikartade strukturen hos jordbrukslandskapet.
- Tillgången på lämpliga boplatser
- Predatorer som t.ex. mink
- ett kraftigt jakttryck mot t.ex. gäss, som medför betydande störningar samt en hög skadskjutningsfrekvens. Inom västra halvan av områden (sjö- och strandängsdelar) är jakten på våtmarksfåglar oreglerad.
- Att all skuggande vegetation (träd och buskar) längs med vattendrag tas bort
- Skogsbruket har utarmat tillgången på naturliga bohål och nytillskottet är mycket begränsat. Modernt skogsbruk med korta omloppstider och täta, homogena ungskogar.

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Vid genomförandet av fågeldirektivet utgår man från att alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte ett sådant tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Syftet med övergångsbestämmelserna var inte att undanta tillståndskravet för framtida förändringar av befintliga verksamheter utan man ville undvika en obligatorisk omprövning av samtliga verksamheter som bedrevs 1 juli 2001. Vid ändringar av verksamheter och vid nyanläggning aktualiseras dock tillståndsplikten.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning eventuellt fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen.

Markägare kan eventuellt få rätt till ersättning om **tillstånd inte kan ges** och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Ersättning ges dock inte i alla fall t.ex. inte om man blivit nekad att uppföra byggnationer inom Natura 2000-områden. Om skog ska ersättas vill Naturvårdsverket att all skog inom Natura 2000-området ersätts samtidigt så att inte Natura 2000-området har ersatts i vissa delar och inte i andra. Miljöersättning inom betesmarker anses också vara en form av ersättning.

Bevarandeåtgärderna består av nuvarande och eventuella planerade skydd, restaureringsåtgärder, som vanligtvis är större engångsåtgärder, och löpande skötsel, som inte är engångsåtgärder och som behöver göras löpande.

Skydd och reglering

Området är delvis skyddat men hjälp av de sju naturreservaten Håslövs ängar, Åsums ängar, Hovby ängar, Hercules samt Rinkaby och får ej omföra betesmark till åker, Horna ängar och Horna sjömark som omfattar merparten av Natura 2000-området Hammarsjöområdet, det enda som återstår är en del av östra delen av sjöns vatten. I Naturreservaten får man ej jaga änder och gäss eller sjö- och våtmarksfåglar, får ej gödsla eller stödutfodra mer än på överenskomna platser, får ej gräva, muddra, fylla ut m.m. ej etablera vindkraftverk m.m. På Håslövs ängar finns visst beträdnadsförbud mellan 15 mars och 15 juli. Föreskrifterna är lite olika men kärnan är densamma.

Området är till största delen därför reglerat i Hammarsjöområdet. Alla landsdelarna är reglerade men lite av sjöns östra vatten saknar reglering men även om ”markägare” finns till sjön så anses inte mycket kunna hända i sjön som inte har anknytning till land på något sätt.

Området omfattas av utvidgat strandskydd (300 m både ut i sjön respektive upp på land).

Prioriterade bevarandeåtgärder

De prioriterade bevarandeåtgärderna i området är att hålla området öppet genom hävd och att röja området regelbundet. Senarelagd slåtter (sker idag under första halvan av juli) och att vissa slåtterängar sköts mer extensivt (huggs ej varje år) kan övervägas för kornknarrens skull.

Vass ska finnas kvar men det kan minskas ner. För att möjliggöra en återbesättning av tidigare häckningsområden i södra Sverige för dubbelbeckasin måste sannolikt den äldre våta slåttermarken återskapas; framför allt vore det värdefullt om silängssystemet kunde återupprättas. Vattenkvaliteten ska vara bra med klart vatten och rik undervattenväxtlighet.

Träd i strandzonen tas bort som predatorkontrollerande åtgärder men lämpliga boträd längre upp sparas som boträd. Predatorkontroll av mink m.m. utreds det behov av. Om gässen och sångsvanar m.m. förstör för mycket av skördar m.m. så bör man lämna spannmål för att styra svanarna, och på det viset minimera skador på jordbruket.

Kraftledningar anpassas för att hindra att rovfåglar m.m. får ström i sig och dör. Boplattformar byggs. Strandbrinkar och/eller rotvältor sparas.

Bibehållen förekomst av höksångare står i skarp konflikt med det allmänna naturvårdsmålet om ett öppnare och mera välhävdad kulturlandskap. Det är helt nödvändigt att man bibehåller en lagom nivå av igenväxning. En översyn av jakten på sädgås bör göras.

Restaureringsåtgärder

Omfattande åtgärder för restaurering av områdets strandängar har skett sedan början 1990-talet och pågår fortfarande. Åtgärderna har omfattat buskröjning, vegetationsbehandling (putsning, bränning, tvbearbetning mm), uppförande av stängsel och återupptagen betes- och slåtterhävd och etablerande av blå bård mellan strandängen och sjöytan. Åtgärderna har bl a skett vid Håslövs ängar, Hovby ängar, Rinkaby ängar, Åsum ängar och Hercules. Restaureringsåtgärder har nyligen påbörjats eller kommer att påbörjas vid Hammarslunds ängar och södra delen av Horna ängar. Senarelagd slåtter (sker idag under första halvan av juli) och att vissa slåtterängar sköts mer extensivt (huggs ej varje år) kan övervägas för kornknarrens skull.

Långsiktigt skulle det vara värdefullt om de kraftledningar som går genom området kunde förläggas utanför området eller jordförläggas.

För att möjliggöra en återbesättning av tidigare häckningsområden i södra Sverige för dubbelbeckasin måste sannolikt den äldre våta slåttermarken återskapas; framför allt vore det värdefullt om silängssystemet kunde återupprättas.

Omprövning av vattendom

Befintlig vattendom för Nedre Helgeåns Regleringsföretag bör omprövas för att bättre kunna tillgodose naturvårdsintressena bl a när det gäller strömningsförhållandena i sjön, rensningsförfarande och hantering av muddermassor.

Styrning av friluftslivet

Det är viktigt att följa upp och vid behov försöka styra friluftslivet till lands och vatten för att minimera störningen på fågellivet.

Löpande skötsel

Sker främst i form av löpande betes- och slåtterhävd av privat, statligt och kommunalt ägd mark och återkommande röjning av busk uppslag.

Klippning av säv, bladvass och näckrosor sker i huvudsak utanför området, inom avgränsad yta i nordöstra delen av Hammarsjön. Inom Natura 2000-området

berörs partier V om Kvinneholme samt mindre partier i den muddrade rännan. Omfattningen av klippningen kan komma att påverkas av den utvärderingen av klippningen som planeras ske under sensommaren-hösten 2005.

Störningar av det rörliga friluftslivet minimeras i första hand genom fortsatt tillämpning av olika mjukstyrningsprinciper (ex.vis utläggning och uppskyllning av vandringsstråk, frivilliga överenskommelser med fiskevårdsområdet om fiskefria zoner, utarbetande och ajourföring av underlag för olika entreprenörers och organisationers resmålsplanering)

Träd i strandzonen tas bort som predatorkontrollerande åtgärder men lämpliga boträd längre upp sparas som boträd. Predatorkontroll av mink m.m. utreds det behov av. Om gässen och sångsvanar m.m. förstör för mycket av skördar m.m. så bör man lämna spannmål för att styra svanarna, och på det viset minimera skador på jordbruket.

Det är nödvändigt att man bibehåller en lagom nivå av igenväxning.

En översyn av jakten på sädgås bör göras.

Uppföljning

1. Viss uppföljning av områdets häckande och rastande fåglar har skett genom den lokala ornitologiska föreningen, med ekonomiskt stöd från Världsnaturfonden, WWF och Länsstyrelsen, förmedlat genom verksamheten i Kristianstads Vattenrike. Bl a har uppföljning av häckande strandängsfåglar skett med 5-6 års intervall inom hela våtmarksområdet inklusive detta SPA-område. Det är viktigt att få en bra och långsiktig struktur på, och säkra de ekonomiska förutsättningarna för, uppföljningen av olika arter och artgrupper. Likaså är det viktigt att fortsätta de månatliga räkningar som fågelklubben utför av rastande gäss under vinterhalvåret och att följa upp de flyginventeringar av häckande grågäss som sker med stöd av grågäsförvaltningsplanen.
2. Markhävdkartering för genomgång av hävdstatus har skett med 6-7 års intervall sedan 1989. Den senaste utfördes 2002. Det är angeläget att denna uppföljning fortsätter och sker med samma tidsintervall då den utgör en viktig förutsättning för tolkningen av resultatet från strandängshäckfågelinventeringen.
3. Under september 2005 har en IR-flygfotografering av Hammarsjön utförts för att dokumentera förändringar av säv- och bladvassvegetationen. Starka indikationer finns på att denna har minskat kraftigt sedan den föregående IR-flygfotograferingen i mitten av 1980-talet. Ett forsknings- eller uppföljningsprojekt planeras för att klarlägga orsakssambanden och föreslå eventuella åtgärder.

4. Mot bakgrund av det periodvis höga antalet samlade fåglar bör behovet av eventuell uppföljning som rör smittspridning från fåglar uppmärksammas.
5. Mot bakgrund av att ca 60 % av området utgörs av privat mark, där ingen reglering av jakten på våtmarksfåglar sker, skulle en uppföljning av jaktens inverkan på bevarandestatusen vara värdefull att genomföra.
6. Metoder för uppföljning av det rörliga friluftslivets, fiskets och jaktens störningar på fågellivet (möjligheterna att erhålla/vidmakthålla god bevarandestatus) är viktiga att utveckla och tillämpa

Arter enligt fågeldirektivet

Brun kärrhök, *Circus aeruginosus* (A081)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Arten häckar i området och är starkt knuten till vassrika eutrofa slättsjöar. En förutsättning för häckning är att det finns tillgång på tät gammalvass eller liknande vegetation att bygga boet i. Jaktutflykter över åker- och ängsmark kan utsträckas åtskilliga kilometer från boplatserna.

Arten är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att brun kärrhök ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Den bruna kärrhökens livsmiljö med vassrika eutrofa slättsjöar ska finnas kvar eller öka sin areal så att den bruna kärrhökens behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Minskad tillgång på bladvass kan försämra möjligheter att bra boplatser. Bekämpningsmedel och miljögifter har en viss negativ effekt. För övrigt bedöms inga direkta hot föreligga.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Inga speciella åtgärder bedöms krävas för närvarande. Arten är förhållandevis fördragsam och flera par häckar nära vandringsleder och bebyggelse.

Blåhake, *Luscinia svecica* (A272)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Blåhaken häckar i tät fuktig fjällbjörkskog och täta videsnår på sumpiga platser i fjällen samt längs bäckar och vid myrar i övre barrskogsområdet. Den är en flyttfågel som häckar i Europa och Asien, och som övervintrar i norra Afrika och södra Asien. Den bygger sitt bo i grästuvor eller lågt i täta buskage. Det har även funnits häckningsförsök av underarten cyanecula i Skåne. Under höstflytten rastar den i vassar och i frodig vegetation nära vatten. Blåhaken gömmer sitt bo väl, lågt i busksnår eller direkt på marken i en grästuva i närheten av vatten.[12] Det skålformiga boet byggs av torrt gräs och torra blad, och fodras med fina strån. Arten är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att blåhake ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. blåhakens livsmiljö med täta vassar och frodig vegetation nära vatten ska finnas kvar eller öka sin areal så att den blåhakens behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Dikning/torrläggning har en viss negativ effekt

Artspecifika bevarandeåtgärder

Inga särskilda bevarandeåtgärder behövs nu men efter forskning kan specifika bevarandeåtgärder uppkomma.

Blå kärrhök, *Circus cyaneus* (A082)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Blå kärrhök häckar numera enbart i norra Sverige men rastar i området både höst och vår. Förutsatt att födotillgången är god kan blå kärrhöken häcka framgångsrikt i öppen mark av sinsemellan mycket olika karaktär. Boet byggs alltid på marken i lågvuxen, tät vegetation; på myrar, hyggen, i kraftledningsgator, kärr eller på hedar men även i vassjöar samt i unga barrskogsplanteringar, i vide- eller björksnår eller t.o.m. i sädesfält. Artens utbredning och status i Sverige är ofullständigt känd. Det i stort sett totala försvinnandet från Syd- och Mellansverige under 1960-talet faller väl in i tiden för kvicksilverkatastrofen som drabbade en mängd fågelarter knutna till jordbrukslandskapet. Blå kärrhöken har dock, i motsats till ett flertal andra

drabbade arter, inte återhämtat sina positioner i södra Sverige trots en förbättrad biocidsituation. Ett mindre antal fåglar övervintrar. Arten är rödlistad NT (Nära hotad).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att blå kärrhök ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Den blå kärrhökens livsmiljö med öppna fuktängar ska finnas kvar eller öka sin areal så att den blå kärrhökens behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Ingen hotbild bedöms föreligga i området. På sikt bör större inventeringsinsatser och viss forskning rörande blå kärrhökens ekologi ske.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Inga särskilda bevarandeåtgärder behövs nu men efter forskning kan specifika bevarandeåtgärder uppkomma.

Brushane, *Calidris pugnax* (A151)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Brushane rastar regelbundet i området under flyttningen och har ända in i sen tid haft en fast häckpopulation på de beteshävdade strandängarna vid Isteräset.

Numera är det osäkert om arten är årligen häckande. Brushanen häckar på betade strandängar och sankta områden samt på starrmyrar i taiga och lågalpin tundramiljö.

Inom den nordliga förekomsten från Dalarna och norrut finns goda häckbestånd. Minskad hävd av fuktiga ängsmarker har inneburit att endast små spillror återstår av de häckande populationerna i Nederländerna, Storbritannien, Danmark och södra Sverige. Arten är lekande, dvs. hanarna samlas på traditionella spelplatser och tar ingen del i bobyggande, ruvning eller ungomvårdnad. På södra Sveriges strandängar tar trutar en stor andel av ungar. Flertalet svenska brushanar övervintrar i Västafrika. Arten är rödlistad som VU (Sårbar).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att brushanen ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Brushanens livsmiljö på betade strandängar

ska finnas kvar eller öka sin areal så att brushanens behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Förekommer i mycket små antal på välhävdade strandängar i södra Sverige och beståndet har uppskattats till 15-30 par inom våtmarksområdet i Kristianstads Vattenrike. Antalet är litet och risken är stor för att arten kommer att försvinna helt om ett antal år. Trots mycket stora insatser för att förbättra och restaurera strandängsmiljöerna, är förmodligen bestånden i södra Sverige så små att effekten inte blir den önskade.

Brushanen behöver stora områden, öppna och delvis fuktiga marker, med medelhög gräs- och starrvegetation för sin häckning. Såväl minskad som alltför omfattande hävd missgynnar arten kraftigt, i synnerhet som vuxna individer är extremt ortstrogna även inom häckningsområden. Brushanen påbörjar sin häckning sent jämfört med andra vadare och tidig slåtter eller betespåsläpp kan därför påverka arten negativt.

Artspecifika bevarandeåtgärder

När det gäller det häckande beståndet krävs fortsatt god hävd på de lokaler som hyser eller har hyst arten under senare år. I övrigt utgör de hävdade strandängarna rastmiljöer. Hanarna etablerar gärna spelplatser på låga kullar eller åsar omgivna av lämpligt häckningshabitat. Vid restaurering av våtmarker kan schaktmassor utnyttjas för att anlägga lämpliga spelplatser, vilket också innebär att man får torrare miljöer insprängt i den fuktiga ängsmarken.

Dubbelbeckasin – Gallinago media (A154)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Dubbelbeckasinen är sedan lång tid försvunnen som häckfågel i södra Sverige. Enstaka häckning är rapporterad vid Hammarsjön från 1960-talet. är begränsad till kalkrika jordar. Denna begränsning förklaras sannolikt av artens beroende av dagmask vars förekomst/täthet är betydligt högre på kalkjordar jämfört med kalkfattiga marker. Dubbelbeckasinen är areaspelande, d.v.s. hanarna samlas under häckningstiden till ett socialt spelande på platser som utnyttjas år efter år. Hanarna håller där revir. Arten förekommer numera sällsynt inom främst

fjällregionen från Härjedalen och norrut. Enstaka fåglar upp till 5-10 ex rastar regelbundet på främst Håslövs ängar under flyttningen.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att dubbelbeckasinen ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Dubbelbeckasinen livsmiljö i anslutning till vatten ska finnas kvar eller öka sin areal så att fiskgjusens behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Dubbelbeckasinen rastar i slåtter- och beteshävdades strandängar, som således är en förutsättning för dess förekomst. Rödlistning NT, missgynnad.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Fortsatt betes- och slåtterhävd krävs. För att möjliggöra en återbesättning av tidigare häckningsområden i södra Sverige måste sannolikt den äldre våta slåttermarken återskapas; framför allt vore det värdefullt om silängssystemet kunde återupprättas. Även översvämmade betesmarker på strandängar och längs vattendrag är betydelsefulla biotoper för arten och bör i så fall finnas i tillräcklig omfattning.

Fiskgjuse, *Pandion haliaetus* (A094)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fiskgjusen häckar i anslutning till vatten över större dalen av landet. Inom närområdet har den tidigare häckat på en specialbyggd boplattform i Araslövssjön. Sedan denna efter en isvinter kommit ur läge har den börjat häcka i en kraftledningsstolpe sydväst om sjön (utanför N2000-området). Sjön utnyttjas för födosök av fiskgjusar som rastar under flyttningstider. Den livnär sig till största delen av fisk. Fiskgjusen är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att fiskgjusen ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Fiskgjusens livsmiljö i anslutning till vatten ska finnas kvar eller öka sin areal så att fiskgjusens behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Tillgången på lämpliga boplatser är begränsad. Vattengrumling och mänsklig störning av arten är andra hot.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Äldre träd, lämpliga för boplacering, bör medvetet sparas. Likaså bör anordnande av boplatzformar snickras ihop.

Fisktärna, *Sterna hirundo* – A193

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser.

För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras nå häckningsplatserna.

Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 km². De nordiska fisktärnorna övervintrar huvudsakligen längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppsudden.

Artspecifika bevarandemål

Fisktärnans population ska öka. Ett riktvärde för stabil förekomst av arten i området är 2 -12 par. Målet är att fisktärnan ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Fisktärnans livsmiljö med fiskrika sjöar ska finnas kvar eller öka sin areal så att fisktärnans behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner.

Lokalt kan förekomst av mink leda till att kolonier försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet.

Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Predator kontroll av mink kan behövas.

Fjällgås – Anser erythropus (A042)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fjällgåsen är återintroducerad i svenska fjällkedjan och dessa fåglar flyttar åt sydost och övervintrar på kulturbetesmarker i Holland. Fjällgåsen klassas internationellt som globalt hotad (VU) och är den enda i Sverige häckande fågelarten som förts upp i denna kategori.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att fjällgåsen ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Fjällgåsens livsmiljö i anslutning till vatten ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Arten rastar regelmässigt, men sällsynt, i och kring Hammarsjön under flyttningen, ofta tillsammans med sädgåsen. Båtfarande, speciellt med grundgående båtar under rast- och övervintringsperioden kan innebära hot genom ökad störning. Den största risken är dock att arten blir felbestämd och skjuten i samband med jakten på andra gåsararter.

Artspecifika bevarandeåtgärder

För närvarande är det mest viktigt att följa upp om det är någon störning och hur den i så fall utvecklas.

Grönbenan, Tringa glareola – A166

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Grönbenan häckar på myrar, sankar sjö- och älvstränder. Grönbenan är en utpräglad flyttfågel som häckar från norra Europa till östra Asien. Den övervintrar i södra Afrika, södra och sydöstra Asien och i Australien. Under flytten uppträder den ofta i mindre flockar vid våtmarker och kustområden. Grönbenan livnär sig mestadels på insekter och ryggradslösa djur, som den fångar genom att picka med näbben i grunt vatten eller i lerig jord. Boet, som ofta är en uppskrapad grop direkt på marken, placeras i tät vegetation, eller uppe på en grästuva, i närheten av vatten. Det förekommer att den, precis

som skogssnäppan, placeras sitt bo i träd i ett övergivet fågelbo. Arten är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att grönbenan ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Grönbenans livsmiljö i anslutning till vatten ska finnas kvar eller öka sin areal så att grönbenans behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Dikning/torrläggning (Viss negativ effekt) utgör ett hot.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Inga särskilda bevarandeåtgärder behövs nu men efter forskning kan specifika bevarandeåtgärder uppkomma.

Höksångare – *Sylvia nissoria* (A307)

Beskrivning

De svenska förekomsterna av höksångare är mycket tydligt kustbundna. Höksångare rastar i vegetationsrika miljöer, höksångaren är en utpräglad igenväxningsart, eller successionsart om man föredrar det uttrycket. Den förekommer främst i täta, igenväxande buskmarker. Två huvudtyper av häckningsmiljöer kan urskiljas: dels långt utsträckt, flerskiktade bryn mellan skog och öppen betesmark och dels tätt buskbeväxta alvarmarker med små dungar av björk, ask, rönn eller oxel. Förekomst av överståndare i form av högre träd är mycket viktig, både som upphöjda sångplatser och under födosöket. Arten återkom som häckfågel till Skåne 1980 efter att ha saknats under två decennier. Höksångaren är tropikflyttare.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att höksångaren ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Höksångarens livsmiljö med igenväxande och vegetationsrika miljöer ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Som alla arter knutna till kortlivade successionsstadier är höksångaren känslig för såväl allt för kraftig igenväxning som allt för kraftig röjning. Rödlistning VU, Sårbar.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Höksångaren är knuten till det som i många fall måste betraktas som igenväxningsmarker med täta förekomster av buskar och enstaka träd. Ur botanisk synvinkel, och ofta även ur allmän skötselsynpunkt, är detta marker som behöver röjas. Bibehållen förekomst av höksångare står därför i skarp konflikt med det allmänna naturvårdsmålet om ett öppnare och mera välhävdad kulturlandskap. Det är helt nödvändigt att man bibehåller en lagom nivå av igenväxning.

Jorduggla - *Asio flammeus* (A222)

Beskrivning

Jordugglan förekommer regelbundet, men sparsamt som rastfågel under höst- och vårflyttningen. Vissa år är det möjligt att häckning påbörjas, men häckning har inte konstaterad i våtmarksområdet sedan många år. Jordugglan är knuten till öppna marker och häckar på större myrar eller mossar, hedar, strandängar m.m. Boet, som består av en grund urgröpning, placeras så gott som uteslutande på marken där det göms i närheten av en buske i högt gräs eller i högre vegetation. Arten är nomadisk och fluktuerar en hel del beroende på födotillgången. Arten är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att jordugglan ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Jordugglans livsmiljö med trådfria fuktiga ängsmarker ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Jordugglan är beroende av gnagare och gynnas av en mosaik av öppna gräsbärande marker med varierande hävd. Något hot mot dessa miljöer bedöms inte finnas för tillfället.

Rödlistning NT, missgynnad.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Markerna bör fortsätta hållas öppna genom betes och slåtterhävd. Öppna diken med tät vegetation och liknande biotoper med hög sorktäthet och som erbjuder häckningsmöjligheter för jordugglan bör i möjligaste mån lämnas orörda i jordbrukslandskapet.

Kanadagås, *Branta canadensis*- A044

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Kanadagåsen är en Nordamerikansk art som inplanterades i Sverige. År 1927 hämtade han de två första individerna från en djurpark i Holland, för att de var så fina. 1940 flyttade Bengt Berg till Eriksberg i Blekinge där utplanteringar fortsatte. Sedan har den spridits sig till stora delar av Sverige, Norge, Finland och Danmark och sedan 1960-talet har den nordeuropeiska populationen haft en i det närmaste lavinartad expansion. Exempelvis häckade det första kanadagåsparet i Estland 1996.

Till skillnad från sina släktingar i Nordamerika har den nordeuropeiska populationen inte utvecklat någon specifik flyttrutt utan drar sig söderut på vad som verkar ett mer slumpartat vis. Många övervintrar i trakterna kring Danmark, Nederländerna, Polen. Vissa drar sig ner till Spanien och Italien och man har haft övervintrande kanadagås på Azorerna. På nordliga platser, där vattnet på konstgjord väg hålls öppet vintertid, är det vanligt att kanadagåsen övervintrar.

Många nordeuropeiska kanadagäss är halvtama och håller till i parker och dammar nära människor.

Kanadagåsen hittar man främst i öppna sjöar och i skärgården, men den träffas även på i parker och jordbruksbygd med mindre sjöar eller dammar. Den verkar föredra stränder som är förhållandevis fasta, gärna med gräs ända ned till vattnet. Den häckar även i myrområden som har större vattenspeglar. Oftast placeras boet bara några meter från vattnet, men ibland förekommer det också bon långt upp på land. Kanadagåsen anses i många av de områden där den är introducerad vara ett skadedjur, bland annat för att den äter upp växter och lämnar stora mängder spillning efter sig. Den anses också ha en negativ inverkan på populationer av andra gäss som exempelvis sädgås vars population minskar. Arten är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att kanadagåsen ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Kanadagåsens livsmiljö med öppna sjöar med grässtränder ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Dikning och dämning men arten ökar mycket så detta verkar ej vara något större problem för arten.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Inga speciell åtgärder krävs för närvarande

Kornknarr – *Crex crex* (A122)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Artens viktigaste biotoper utgörs av fuktiga till våta, trädfria ängsmarker där växtligheten domineras av gräs- och starrarter, ofta tillsammans med andra fuktmarksarter som svärdsilja och kaveldun. Enstaka spridda buskar, häckar eller små vassruggar nyttjas av de revirhävdande hanarna.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att kornknarren ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Kornknarrrens livsmiljö med trädfria fuktiga ängsmarker ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

De allvarligaste hoten består av de kraftiga förändringar som har skett och fortfarande sker inom jordbruket. Dränering av våtmarker och fuktstråk har en starkt negativ inverkan på kornknarren, liksom annat som minskat den mosaikartade strukturen hos jordbrukslandskapet. Till synes lämpliga starrmader för kornknarren finns i området men arten är ändå mycket oregelbunden i sitt uppträdande i området och fynd görs numera inte varje år.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Det är oklart vilka åtgärder som skulle kunna öka förekomsten. Ökad slåtterareal, ytterligare senarelagd slåtter (sker idag under första halvan av juli) och att vissa slåtterängar sköts mer extensivt (huggs ej varje år) kan övervägas.

Kungsfiskare, *Alcedo atthis* – A229

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Kungsfiskare är beroende av åar och bäckar med lummig strandvegetation, samt tillgång på lodräta strandbrinkar för sitt bobygge. Boet grävs normalt ut i en strandbrink som kan bestå av sand, mo, lera eller jord. Det finns också observationer av kungsfåglar som häckar i rotvältor i anslutning till vatten. Födan är fisk som fångas genom stört dykning från fiskeplatser på utskjutande grenar. Vattendragen ska vara stillastående eller långsamt rinnande. Kungsfiskare flyttar under vintern söderut i Europa. Arten är rödlistad VU (Sårbar).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att kungsfiskare ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Kungsfiskarens livsmiljö med strandbrinkar eller rotvältor i anslutning till vatten och födosökmiljöer med lugnt rinnande vatten och skuggande vegetation i strandkanterna ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Artspecifika hot är att rotvältor, brinkar och andra naturliga boplatsmiljöer åtgärdas eller jämnas ut, samt att all skuggande vegetation (träd och buskar) längs med vattendrag tas bort så att kungsfåglarna saknar bra fiskeplatser.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Det är viktigt att strandbrinkar och/eller rotvältor som finns längs med vattendrag sparas så att det ska finnas lämpliga häckningsplatser i området.

Röd glada, *Milvus milvus* - A074

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Röd glada häckar gärna i omväxlande landskap med mosaik av öppna marker och skogar och de har en förkärlek till att häcka nära sjöar. I Natura 2000-området häckar några par i dungar och kanten av skogspartier i och i anslutning till området. Den har brett och varierat födoval. Området utnyttjas för födosök under hela året. Rödgladan drar mycket starkt nytta av jordbruksaktiviteter som vallslätter och skörd, och jagar ofta över traktorerna. Äldre fåglar är till stor del stannfåglar, medan majoriteten av ungfågeln flyttar mot sydväst och övervintringsområden i främst Frankrike. Arten är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att röd glada ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Den röda gladans livsmiljö med omväxlande landskap med mosaik av öppna marker, skogar och sjöar ska finnas kvar eller öka sin areal så att den röda kärrhökens behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

För närvarande finns goda bestånd av arten i landet och då framför allt i Skåne, liksom på Kristianstadsslätten. För närvarande verkar förändringarna i markanvändning gynna rödgladan i Sverige. Rödgladan hör till de arter som ibland förolyckas i vindkraftverk, kraftledningar

Artspecifika bevarandeåtgärder

Inga speciella åtgärder krävs för närvarande men kända bon bör rapporteras så de kan uppmärksammas vid till exempel avverkningsanmälningar.

Rördrom, *Botaurus stellaris* - A021

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Rördrommen kräver grunda slättsjöar med täta vassbestånd (1-10 ha) och med god tillgång på fisk, grodor och vatteninsekter. Den lever undagömt i vassarna men fiskar gärna i glesare vegetation intill kanaler eller i vassens ytterområden. Hanarna bildar revir i vassområden, och försvaras sedan dessa revir från inkräktande andra hanar. Rördrommen flyttar huvudsakligen till Västeuropa under vintern, men enstaka fåglar övervintrar regelbundet i Skåne. Arten är rödlistad NT (Nära hotad).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att rördrom ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Rördrommens livsmiljö med täta vassbestånd och födosökmiljöer med glesare vassbestånd och goda fiskemiljöer ska finnas kvar eller öka sin areal så att rördrommens behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Minskad förekomst av bladvass. Gammal bladvass kan utgöra bristvara under vissa år på grund av isrörelser i samband med eller efter isläggning.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Det är viktigt att regelmässigt följa förekomsten av bladvass och att vara restriktiv med kommersiell vasstäkt.

Salskrake, *Botaurus stellaris* - A068

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

.

Beskrivning

Salskraken häckar i gamla spillkråkehål, i holkar eller i ihåliga stubbar. Boplatsen kan ligga ganska långt från vatten. Födan utgörs av mollusker och vatteninsekter samt till liten del av småfisk. Arten bosätter sig vanligen vid älvsel och avor samt i sjö- och tjärnrika områden. De vistas ofta i skogsomgärdade tjärnar eller vid risiga sjö- och älvstränder med skyddande skog. Myrflarkar utnyttjas regelmässigt under ungarnas uppväxttid. Övervintringen sker främst längs grunda kustområden, men även i större isfria sjöar. Under häckningen uppehåller sig salskraken inom ett relativt begränsat område kring boplatsen (storleksordning 25 km²). Arten är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att salskrake ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Salskrakens livsmiljö med gamla spillkråkehål, holkar eller ihåliga stubbar ska finnas kvar eller öka sin mängd så att salskrakens behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Salskraken övervintrar ofta i hamnar och liknande områden, vilket medför risk för giftexponering och oljeskador. Eftersom arten vintertid uppträder i stora ansamlingar på ett förhållandevis litet antal ställen kan föroreningar och miljögifter slå hårt mot arten. Med ökande friluftsliv, kan speciellt kanotning och fritidsfiske lokalt vara ett störningsmoment under perioden då ungarna är små. Skogsbruket har utarmat tillgången på naturliga bohål och nytillskottet är mycket begränsat.

Mård, gädda och framför allt mink är allvarliga predatorer på salskraken.

I artens centrala utbredningsområde i Sibirien är oljeexploateringen med dess föroreningar samt allmän miljöförstörelse ett allvarligt hot.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Samla in oljeutsläpp när större sådan sker.

Predator kontroll

Småfläckig sumphöna, *Porzana porzana* – A119

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Småfläckiga sumphönan häckar vid våtmarker med någorlunda stabilt lågt vattenstånd

och inte helt slutna vegetation. Den föredrar mader med fräken eller högstarr, i andra

hand områden med bladvass eller säv. Födan består av små vatteninsekter och vattenväxter. Vid häckning kan två kullar förekomma under året, vilket betyder att häckning kan ske ganska sent under säsongen. Flyttfågel som övervintrar i Afrika eller Sydeuropa. Arten är rödlistad som VU (sårbar).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att småfläckig sumphöna ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Småfläckig sumphönas livsmiljö för häckning och födosök med våtmarker ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Ingen hotbild som inte redan tas upp i stycket Skydd och bevarandeåtgärder bedöms föreligga i området.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Bete eller slåtter på våta strandängar har en positiv effekt, eftersom detta förhindrar igenväxning med buskar och träd.

Skräntärna - *Sterna caspia* (A190)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skräntärna utnyttjar Hammarsjön som rast- och födosöksmiljö. Ett fåtal par häckar i Landöskärgården. Skräntärnorna häckar på flacka sten- och sandöar i havsbandet, dels i kolonier med upp till ett hundratal par (i undantagsfall upp till 300 par) och dels i enstaka (solitära) par eller några få tillsammans. Den lever främst av fisk. Arten är rödlistad som nära hotad (NT)

Artspecifika hot

Skräntärnan är känslig för störning under ruvningstiden och kan överge sin häckplats. Förekomst av mink kan bli ödesdigert och det finns exempel på hur minkangrepp har fått kolonier att flytta och helt överge ett område. Tendensen att kolonierna blir större ökar också sårbarheten.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Viktiga rastplatser för Skräntärnorna bör skyddas mot störande verksamhet, t.ex. bör den jakt som bedrivs efter skarv i juli-augusti avlysas. Det kan vara av intresse att följa upp förekomst och storleksfördelning på förekommande bytesfisk.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att skräntärnan ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Skräntärnans livsmiljö med gamla träd med bohål, ska finnas kvar eller öka sin mängd så att spillkråkans behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Stenfalk, *Falco columbarius* (A098)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

.

Beskrivning

Stenfalken är en småfågelspecialist som häckar i anslutning till öppna, småfågelryka barrskogar i Norrland. Området utnyttjas som födosöksområde främst under flyttningstider vår och höst. Arten är ej rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att stenfalken ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Stenfalkens livsmiljö för födosök med öppna gräsmarker ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Inga hot föreligger inom området.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Inga bevarandeåtgärder krävs för närvarande.

Spillkråka, *Dryocorpus martius*, A236

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Spillkråkan förekommer tämligen allmänt till sparsamt över hela Sverige. Sedan slutet av 1990-talet fram till 2014 har spillkråkan minskat med 20-30%.

Spillkråkan lever i barr- eller blandskog men även i ren lövskog (t.ex. bokskog). De tätaste populationerna förefaller finnas i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Förekommer till och med i områden med ganska intensivt skogsbruk och stor utbredning av kalhyggen, men är alltid beroende av grova träd för häckningen. Så länge det finns tillgång till dessa inom reviren tycks mer eller mindre stora inslag av kalhyggen inte utgöra något problem.

Mejslar på våren (marsmaj)

ut ett stort bohål i levande eller döda träd med stamdiameter på minst 30-40 cm i brösthöjd. Häckar relativt ofta även i gamla bohål. Födosöker ofta lågt i träd, på stubbar m.m. (gärna i rotrötad gran efter hästmyror), inte sällan på kalavverkade ytor. Vanligtvis stannfågel inom reviret året om. Vissa år sker tendenser till flyttningsrörelser. Viktigaste predatorer är mård (särskilt ungar i boet) och duvhök.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att spillkråka ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Spillkråkans livsmiljö med gammal bland- eller lövskog med gott om död ved och gamla träd ska finnas kvar eller öka sin areal så att spillkråkans behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Även om arten klarar sig i områden med intensivt trakthyggesbruk är modernt skogsbruk det största hotet, med korta omloppstider och täta, homogena ungsogar. Den bör också vara missgynnad av de allt tätare skogarna, efter hand som spåren av skogsbeten och extensiva plockhuggningar försvinner. En viss kompensation för spillkråkan utgör det ökade födounderlag av vissa myror (främst hästmyror) som blir följderna av hyggesbruk och ökad tillgång på varma hyggeskanter och bryn. Skogsbruket i södra delen av landet bedrivs på de flesta områden så att spillkråkan kan fortleva (stor andel privata skogsägare, snabb tillväxt på skogen, varierande trädslagssammansättning etc.). Inom vissa områden finns dock troligen brist på lämpliga (framför allt grovstammiga) boträd varvid häckningen måste ske i samma träd flera år i följd. Detta kan innebära ökad risk för boplundring av mård, som uppenbarligen lär sig var äldre bohål finns. Den sentida minskningen är oroande, liksom den glesa förekomsten i Norrland. Spillkråkan missgynnas troligen starkt vid stubbrytning.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Asp eller döende träd sparas. Sumpgranskog, vilka i allmänhet har en lång kontinuitet och består av olikåldriga träd, ska lämnas intakta. Död ved, även i anslutning till hyggen, är viktiga födosöksplatser och kvarlämnade högstubbar är därför positivt.

Sydlig kärrsnäppa – *Calidris alpina* (A466)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den sydliga rasen av kärrsnäppa häckar på välhävdade strandängar längs Östersjöns kust och på Västkusten. Den har minskat kraftigt under 1900-talet. Några få par finns kvar på strandängarna längs nedre Helgeån.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att sydlig kärrensäppa ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Den sydliga kärrensäppans livsmiljö med välhävade strandängar ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Antalet par är så få att det finns risk för utslagning och att arten snart försvinner från området.

Artspecifika bevarandeåtgärder

För närvarande är fortsatt god hävd av de strandängar där arten finns viktig, liksom att följa upp antalet häckande par. Riktade åtgärder, tex att hålla efter predatorer är en viktig åtgärd.

Svarttärna - *Sterna sandvicensis* (A191)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Svarttärnan häckar i våtmarksområdet med >20 par i mindre kolonier. Koloniernas placering varierar mellan olika år och även under säsongen. De bygger en tämligen stor, men slarvigt hopsatt bale på flytande växtlighet, gärna i eller i kanten av en sävrugge, vilket gör den känslig för förändringar i vattenstånd och oväder med kraftiga vindar och stora vågor.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att svarttärna ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Svarttärnans livsmiljö med små öar med säv på vattnet ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

De naturligt varierande vattenstånden utgör en hotbild som förstärks av att säven minskar alltmer i förekomst och utbredning. Detta innebär dels sämre skydd för av bona, dels sämre förekomst av ihopflutna sävsträngar för boplacering.

Båttrafik, speciellt med båt som åstadkommer höga svallvågor, rörligt friluftsliv med fiske nära kolonierna utgör andra möjliga hot.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Det är svårt att skydda kolonierna genom införande av beträdnadsförbud eftersom boplatserna skiftar mellan åren och under säsongen. Det är därför viktigt att föra ut information om arten och dess känslighet till olika nyttjare av sjön (fiskare, andra båtanvändare inklusive båtburen turism). Det är också svårt att påverka förekomsten av övervattensvegetation som säv och andra arter. Det är viktigt att den klippningsverksamhet som sker bara i begränsad omfattning får omfatta övervattensvegetation. Försök har utförts med att tillhandahålla boplatzformar. Etablering av bon har skett på dessa, men predationen är omfattande. Under de senaste åren har mycket få ungar blivit flygga.

Sångsvan, *Cygnus cygnus* - A038

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växlighet under vintersäsongen. Arten kräver relativt ostörda områden under sin flyttning och övervintring. Arten har ökat nästan explosionsartat efter början av 1900-talet, då den närmade sig utrotning på grund av bl.a. jakt. Den sydsvenska populationen (i Skåne från 1940-talet) härstammar sannolikt delvis från svanar som släppts ut från djurparker och fågeldammar. Ej rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att sångsvanen ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Sångsvanens livsmiljö med grunda vegetationsrika vatten ska finnas kvar eller öka sin areal så att sångsvanens behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Ingen hotbild finns för närvarande.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Områdena bör ses över regelbundet och anpassas efter eventuella ändringar i hur de nyttjas av sångsvanar och andra andfåglar. I vissa fall kan det vara motiverat

att lämna spannmål för att styra svanarna, och på det viset minimera skador på jordbruket.

Sädgås, *Anser fabalis* (039)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Sädgåsen rastar och övervintrar i stora antal på Kristianstadsslätten. På rastlokalerna kräver gässen stora öppna fält med lämplig föda såsom stubbåkrar med spillsäd, skördade fält med rester av rotfrukter (t.ex. potatis, betor eller morötter) eller sädesbrodd. De kräver också skyddade nattplatser i form av ostörda sjöar eller havsvikar på inte alltför långt avstånd från födosöksområdena. Sädgåsen häckar i den nordliga barrskogsregionen (taigan) och på tundran. Inom det nuvarande utbredningsområdet har arten blivit sparsam till sällsynt samt försvunnit helt från vissa trakter.

Sjöarna och större översvämningar utnyttjas främst för nattvilan men besöks även under dagtid för fjädervård och vila. Vid tillfällen med intensiv jakt söker sig många gäss till sjön. Arten är rödlistad som NT (Nära hotad).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att sädgås ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Sädgåsens livsmiljö för födosök med öppna stora fält med stubbåkrar med spillsäd eller andra rester ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

På rastplatserna i Skåne är sädgässen utsatta för ett kraftigt jakttryck, som medför betydande störningar samt en hög skadskjutningsfrekvens. Inom västra halvan av områden (sjö- och strandängsdelar) är jakten på våtmarksfåglar oreglerad. Båtfarande, speciellt med grundgående båtar under rast- och övervintringsperioden kan innebära hot genom ökad störning.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Med tanke på att huvuddelen av den vikande världspopulationen av sädgås passerar och delvis övervintrar i södra Sverige, bör en översyn av jakten på sädgås göras. Det är välkänt från studier i Danmark och Tyskland att störning av gässens nattplats kan få som konsekvens att de lämnar sin traditionella rastplats. Av den anledningen bör alla störningar nära nattplatsen undvikas. För närvarande är det mest viktigt att följa upp om det är någon störning och hur den i så fall utvecklas.

Törnskata, *Lanius collurio* – A338

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Törnskatan behöver tillgång på öppna marker (främst jordbruksmark, men även kalhyggen) med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler.

Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier, t.ex. kortbetade gräsytor.

På jordbruksmark föredrar törnskatan en mosaik av betade och mindre hårt betade ytor där artdiversiteten för växter och insekter är hög.

Optimala hyggen för törnskatan karaktäriseras av hyggen utan fröträd och/eller högskärmar, d.v.s. den gamla typen av hyggen. Generellt får törnskatan fler ungar på hyggen än på jordbruksmark beroende på lägre predation. Törnskatan föredrar hyggen som planteras med gran. Dessa nyttjas till cirka 15 år efter planteringen. Från Dalarna och norrut är hyggen den viktigaste biotopen för törnskatan.

Arten hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 5 ha. Törnskatan övervintrar i tropiska östra och södra Afrika.

Artspecifika hot

Det största hotet är den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygderna, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet.

Törnskatan förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter. Enbart kortbetade marker är således inte optimala för törnskator.

Kraftig torka under en lång rad av år i övervintringsområdena i södra Afrika kan bidra till tillbakagången.

Bevarandemål

Arten ska fortsätta att häcka i området.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Studier har visat att cirka 10–15 % av en betesmarks yta bör täckas av enbuskar och lövbärande taggbuskar som slån, ros och hagtorn för att törnskatan ska trivas. Nuvarande föreskrifter för miljöstöden poängterar vikten av att röja bort taggbuskar av igenväxningskaraktär, vilket i praktiken innebär att majoriteten av de lövbärande taggbuskarna röjs bort. Detta missgynnar törnskatan starkt. Dessa miljöstöd bör vara utformade så att törnskatans krav på lämpliga taggbuskar för bobygge tillgodoses. Det krävs mer forskning för att utröna den relativa betydelsen av jordbrukets intensifiering, habitatminskning i flytt- och övervintringsområden samt bopredation för törnskatans populationstillväxt. Drastiska åtgärder som jakt på bopredatorer kan i nuläget inte anses vara befogade.

Vit stork – *Ciconia ciconia* (A031)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den vita storken fångar huvudparten av sin föda vid sumpiga och fuktiga områden, t.ex. vid betade strandängar, utefter åsystem, men även längs diken och på stubbåkrar. Födan utgörs av grodor, småfisk, sorkar och möss, insekter och dagmask, men även av ödlor, ormar och mullvadar etc.

Artspecifika hot

Arten har varit spridd, men aldrig särskilt talrik längs nedre delarna av Helgeån. Förekomsten av hävdade våtmarker, liksom småvatten och diken utan hög strand- och vattenvegetation är sannolikt kritiska faktorer. Projekt för återintroducering pågår och under många år häckande en vild hane med en hona från projektet i anslutning till SPA-området. SPA-området utnyttjas som födosöksområde.

Bevarandemål

Målet är att vit stork ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Den vita storkens livsmiljö med hävdade strandängar ska finnas kvar eller öka sin areal så att sångsvanens behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Slätter och bete bör ske så att den grunda vattenzonen hålls öppen och utveckling av hög strand- och vattenvegetation (t.ex. vass och viden) hindras. Utanför våtmarkerna är det värdefullt med en buffertzona där oplöjd stubbåker kan tillåtas, eftersom denna är viktig födomiljö under sensommaren inför höstflyttningen.

Referenser

- Cronert Hans, 1991. *Våtmarksområdet utmed nedre Helgeån -förslag till plan*, Kristianstads kommun, Länsstyrelsen i Kristianstads län
- Cronert, H. 1996. *Vilken betydelse har restaureringen av strandängar i nedre Helgeåns våtmarksområde? – resultat från häckfågelinventering av sex strandängsområden*. Medd. nr 16 från Nedre Helgeåns Fågelstation. SPOVEN 1996 nr 2 s57-66.
- Cronert H. 2004. *Naturvård i Kristianstads Vattenrike-handlingsprogram 2004-2006*. Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun.
- Cronert, H. & Lindblad, T. 1992. *Inventering av sex strandängar inom nedre Helgeåns våtmarksområde våren 1990*. Medd. nr 3 från Nedre Helgeåns Fågelstation. SPOVEN 1992 nr 1 s 3-18.
- Cronert, H. och Lindblad, T. 1994. *Hovby ängar 1993 - häckande strandängsfåglar och markhävd*. Medd. nr 10 från Nedre Helgeåns Fågelstation. ANSER 33:183-200. Ej i Araslövssjö-referensen
- Cronert, H. & Lindblad, T. 1998. *Häckande simänder och vadare på strandängarna i Kristianstads Vattenrike. Resultat från en inventering våren 1997*. Meddelande nr 20 från Nedre Helgeåns Fågelstation. Anser 37 (1998) 89-102
- Cronert, H. & Lindblad T. 2004. *Strandängsinventering längs nedre Helgeån i KristianstadsVattenrike våren 2003. En jämförelse med resultatet från 1997 års inventering*. Meddelande nr 32 från Nedre Helgeåns Fågelstation. Anser 2/2004, s 65-78.
- Johansson, R. & Cronert, H. 1989. *Hammar sjöns häckande fåglar. Utveckling och nuvarande status 1956-1986*. Nordöstra Skånes Fågelklubb och Länsstyrelsen i Kristianstads län.
- Leike, I & Åhsberg, B. *Rördrommen i Nordöstra Skåne år 2000*. Spoven nr 3 2001. Nordöstra Skånes Fågelklubb.
- Magnusson, S-E., Andersson, J. & Vägren, G. 1989. *Markhävdkartering 1989. Helgeåns nedre vattenområde från Torsebro till havet*. Spoven, supplement nr 1. Nordöstra Skånes Fågelklubb och Kristianstads Vattenrike.
- Ovesson, P. 2003. *Markhävdkartering 2002. Hävdillståndet på betesmarker och slätterängar inom Nedre Helgeåns våtmarksområde i Kristianstads Vattenrike*. Skåne i utveckling 2003:34. Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun.

- Svensson, M. 2002. *Skog och trädmiljöer längs nedre Helgeån i Kristianstads Vattenrike*. Skåne i utveckling 2002:1. Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun.
- Wallsten, E. 1998. *Herkulesområdet med Rinkaby holme, Viby äng och Herkulesdammarna*. Skåne i utveckling 98:10. Länsstyrelsen i Kristianstads län och Kristianstads kommun.
- Wallsten, E. 2000. *Hammarsjöns västra sida med Åsums ängar och Hovby ängar*. Skåne i utveckling 00:43. Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun.
- Wallsten, E. 2001. *Rinkaby ängar med del av Horna ängar*. Skåne i utveckling 2001:37. Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun.
- Wendt-Rasch, L. & Cronert, H. 1996. *Markhävdkartering 1996. Helgeåns nedre vattenområde i Kristianstads Vattenrike*. Spoven, supplement nr 5. Länsstyrelsen i Kristianstads län och Ekomuseum, Kristianstads Vattenrike, Kristianstads kommun.

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län

Planförfattare: Lars Collvin

Senast reviderad 2016-12-22 av Marie Björkander

**Länsstyrelsen
Skåne**

Östra Boulevarden 62 A, 291 86 Kristianstad
Kungsgatan 13, 205 15 Malmö
Tel 010-224 10 00
Epost länsstyrelsen@länsstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/skane